

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomae Młodzianowski Poloni, Societatis Jesu,
Praelectionum Theologicarvm Tomus**

**Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682**

Punct. Dif. 3. Explicatur jus justitiale ex S. Thoma.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82973)

RESPONDETUR. Nego Minorem. Nego item indigentem mille aureis, indigere in exemplo adlato indigentia Aristotelica explicata, plus quam centum aureis: quia cum superabundans, quo explevit sui debitoris indigentiam, fuerit centum, non indiget à creditore plus sibi dari iustitiam, licet habeat indigentiam vulgariter.

SECUNDUM Principium. Jus in exigente debitum, debet esse compulsivum ad satisfactionem. Indigentia non est talis: quis enim potest me compellere ad dandum alteri librum: quia ipse libro indiget?

RESPONDETUR. Indigentiam non quomodocunque nec vulgarem, sed Aristotelicam h. e. quæ est principium in communione vitæ suo superabundanti expletivum indigentiae alius, requiritur sit compulsivum, talis autem indigentia non ponitur ab arguente.

3. PRINCIPIUM. Jus in exigente debitum, est in potestate exigentis positum, ita ut ei pro arbitrio renunciari possit. Indigentia autem non est posita in voluntate indigentis, sed est, ut plurimum effectus necessarius.

RESPONDETUR. Quod indigentia descripta superabundantis quod respondeat ad superabundans, quo alius, explevit alicujus indigentiam, cadere possit sub potestatem indigentis, eique renunciari potest; licet vulgaris indigentia, non cadat sub eam potestatem.

INSTAT 2. Ex absurdis. Indigeat Joannes & Jacobus equo Petri. Joannes solvat pretium equi, Jacobus non solvat, in solo Joanne erit jus & tamen in utroque indigentia. Deinde, si quis pauperum veniret ad mercatorem divitem, exigendo centum, eo quod illo indigeat; responderetur illi, quid ad me, quod tu indigeas, cura tuam indigentiam aliunde, & non ex meo marsupio? Quod ulterius fundatur in hoc principio, quia jus est, ratione cujus, aliquid est meum vel tuum, talis autem non est indigentia.

Denique posita inæquali indigentia vendentium, deberet inæquale pretium dari ab emente. Et ita, si pro eodem calice parando, unus plus expenderit ratione onerum civitatis, conductæ domus, &c. similia, posset plus accipere, quam alter, qui tantas expensas non fecit.

RESPONDETUR. In solo solvente Joanne, est jus exigendi equum: quia in solo Joanne est indigentia Aristotelica: solus enim explevit superabundanti suæ pecuniæ, indigentiam Petri. Pauper etiam non habet indigentiam Aristotelicam respectu mercatoris: quia nullo suæ fortunæ superabundanti, explevit indigentiam mercatoris: semperque hæc indigentia formabit meum & tuum, quando erit principium intentione communionis vitæ explendi superabundanti suo, alius indigentiam.

Quod attinet ad inæquales indigentias: is qui plures expensas fecit, potest iustitiam, cæteris paribus, plura exigere; attollunt enim pretia ex talibus circumstantiis; sed quia emens indigentiae suæ potest satisfacere cum minori superabundantis expensâ; ita tamen, ut indigentiae alius venditoris satisfaciatur; ideo potest licite emens diminueret pretium, dicendo, per accidens se habere ad præsens, illas expensas.

INSTAT 3. Potest esse jus verum, sine omni indigentia; quia aliquis millionum dives, non indiget tot, & tamen habet jus ad, & in suam pecuniam.

RESPONDETUR Aristoteles. Quod possit aliquis pro futuro tempore indigere, adeoque habere Sponsorem nummum; præcipue cum quæcunque divitiæ exhauriri possint, majoribusque indigeant expensis. Indiget item ne suum superabundans fiat alienum, se non volente, & hæc indigentia est jus, quo se tuetur contra furta.

COLLIGES. Huic indigentiae, quæ est, principium intentione communionis vitæ v. g. contrahendi, obligandi, explendi suo superabundanti indigentiae alterius, respondere debitum, tanquam correlativum juris, ut alter suo superabundanti expleat illam.

QUÆRES. Cum indigentia, quam appellamus Aristotelicam, sit mensura iusti, quomodo hæc indigentia erit ipsum jus, seu iustum formaliter? Responderi potest. Quod sicut ratio segregativi visus, est ipsum segregativum formaliter, sicut item ratio frigidi, est ipsum refrigerativum formaliter; ita & ratio æquandi, seu, quod idem est, mensura iusti est ipsum jus, seu iustitia formaliter. Quod ipsum in hanc Majorem resolvitur. Ratio formalis alicujus, est ipsum illud formaliter, supple, ut Quo, acceptum; jam autem ratio formalis iusti, est ipsum jus, adeoque illud jus, erit ratio iusti formaliter, supple, ut Quo, accepti. Et quia hoc jus ut est probatum, est ipsa indigentia, hinc indigentia erit ratio iusti Quo iusti formaliter.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur Ius Iustitiale ex Sancto Thoma.

IN sistemus doctrinæ Sancti Thomæ, inclusæ hic q. 58. a. II.

PRÆMITTO I. In omni questione, quæ est de conceptu rei alicujus definitivo, attendi debere inter alia ad coæquationem definitionis & definiti; hoc ipso enim non essent idem. Et quia contra æqualitatem peccatur & excessu & defectu,

ad

ad utrumque in definitione attenditur. Si enim alius conveniat, quam definitio, est inæqualitas per excessum, peccaturque contra Regulam definitionis, quæ debet convenire sibi. Si autem non omnibus definitis conveniat, est contra æqualitatem per defectum, peccaturque contra Regulam definitionis, quæ debet convenire omni. Et quia essentiam rei definitio explicat; essentia autem rerum sunt æternæ, debet convenire definitio semper, & per æternum, quod in se habet omnem differentiam temporis. De quo fusius in Aurora de Pœnitentia.

PRÆMITTO 2. *Quod in formalitatibus definitivis attendi ad hoc indispensabiliter debeat, ut illa sint ultimum resolutorium, & terminarium questionis de natura rei.* Probat hoc inductio: nam malè definitur homo, quod sit animal risibile, cum risibili detur prius. Cujus inter alias hæc ratio est. Quia definitio est principium scientiarum, notitiarumque evidentium; principium autem debet non habere aliud prius in illo genere; si autem non debet aliud prius se habere principium, debet esse ultimum resolutorium: hæc enim in idem coincidunt in linea essendi. Adde, definitionem esse primo essentialem conceptum; debet ergo procedere per prima: quia hoc ipso non esset essentialis conceptus: primum autem coincidit cum ultimum resolutorio, sicut & principium est ultimum ab illa parte lineæ.

PRÆMITTO 3. *Unde sit cognoscenda ultimitas resolutorii contenti in definitione.* Certum est, non esse dignoscendam ex hoc, quod sit extinctiva omnis alius interrogationis: est enim humanum ingenium, interminabilium quæstionum repertivum; & si deveniretur ad extinctivum omnis interrogationis, quale est illud, quodlibet est vel non est, hoc ipso non esset definitivum rei, de qua quæritur, utpote commune pluribus: quia tamen definitio debet procedere per prima, addeque ultimum resolutorium, consequenter extinctivum interrogationis, id ita accipiendum erit, ut omnis definitio sit extinctiva interrogationis, legitime, retenta illa materia, formabilium: si enim in alia materia formentur interrogationes, jam non de definitione quæritur: tunc autem sunt formabiles interrogationes, quando potest prior & clarior dari conceptus: illud enim prius, erit resolutorium. Sed si ponidebet non nisi inductio, illa non adferet priorem conceptum, nec definiret rem. Item si debeant non nisi notificari termini: nam tenuitas hujus percipientis, cui hoc est notificandum, non destruit bonitatem & claritatem definitionis; sed debet esse aliquid prius & clarius secundum objectivam formalitatem, quæ si

non adferatur, & cætera sint paria, bona, erit prædicta definitio. *His præmissis*

Jus nihil aliud erit, quam, quod suum. Seu, Titulus ad suum. Vel alia phrasi. Ratio quare hoc quidem suum est. Vel mei & tui ratio in rebus objectivè spectata. *Quod ipsum*

EXPLICATUR. Fundamento habito ex S. Thoma citato. Objectum materiale justitiæ est operatio externa: formale autem ejus est honestas æqualitatis ad jus alterius, seu ut loquitur S. Thomas *secundum quod ipsa*, supple operatio vel res, qua per eam utimur, proportionatur alteri personæ, ad quam per justitiam ordinamur. Porro tunc ad alterum per justitiam ordinamur, quando illi reddimus justum, hoc autem est justum unicuique personæ, quod est suum, consequenter id, quod erit ratio: quia hoc quidem suum est, idem erit & jus. Recurrit ad Ly *suum* in explicatione juris Esparza & Dicast. tr. i. d. i. n. 25.

RATIO 1. Explicationis est. Quia verus est iste expositivus. Hic faciens actum justitiæ est reddens hoc, quod jus est. Sed hic faciens actum justitiæ, est reddens quod suum est. Ergo hic reddens, quod suum est, est reddens hoc, quod jus est. Ergo, ulterius, quod suum est, & jus idem erit. Quia, alias reddens quod suum non redderet, quod jus est: si quidem hæc duo non idem essent.

RESPONDEBIS. Quidquid sit de re subiecta, præcise spectata, vi Formæ, non videtur ex illo Syllogismo expositivum, rectè inferri. Ergo quod suum est, & jus idem erit, non magis, quam si quis argumentetur. Hoc volans, est movens alam dextram. Hoc volans est movens alam sinistram. Ergo hoc movens alam dextram, est movens alam sinistram. Ergo ulterius, ala dextra, & ala sinistra, idem erit.

CONTRA. Tum quia. In Syllogismo, qui opponitur prædicto expositivum, committitur fallacia accidentis; nam ex eo, in quo conveniunt movens alam sinistram, cum movente alam dextram, nempe in ratione volantis, arguitur ad id, in quo non conveniunt: neque enim motus alæ sinistrae, est motus alæ dextræ. Nihil horum est in Syllogismo à nobis formato. Tum quia. Syllogismus, qui opponitur, est ex particularibus, licet illi vocaliter addatur Ly hæc. Ex eo autem est ex particularibus: quia inter subiectum & prædicatum non est coæquatio, consequenter, non est in illo (ut alibi dicitur) accommodata distributio: alicui enim tantum, quod est volans, competit esse motus alæ dextræ, & non omni; cui competit volare. Est autem adæquatio requisita & accommodata distributio in Syllogismo à nobis posito: omni enim cui competit, esse facientem actum justitiæ, competit, esse reddentem alteri, quod alterius est, & esse reddentem,

* E 2. quod

quod suum. Tum quia, in expositorio à nobis posito, in Majori ponitur pro prædicato definitum, in Minori definitio: Jam autem motus alæ sinistrae cum motu alæ dextrae, non sunt sicut definitum & definitio: Ad defendendam rationem secundam propositam, & pernoscentiam vim expositorii; legantur dicta in 1. Parte disp. ultima n. 21.

RATIO 2. Id est definitivum juris, quod adhibent legitime omnes ad explicandum jus, sed Ly, quia hoc, suum est, adhibent omnes legitime ad explicandum jus. Quod probatur Inductione. Et ita si aliquis perdat librum, inventori dicit, redde, non habes ad hoc jus, meum, non tuum est &c. Ergo apparet legitime quod suum est adhiberi ad explicandum jus.

RATIO 3. quia prædicta definitio, omni, soli, & semper juri convenit: procedit per prima: & reliquæ explicationes ad hanc revocari possunt tanquam ad aliquod prius: verbi gratia, tenet hæc illatio: hic præferri debet in habenda hac re. Ergo illa, sua est, bene item arguo, suum est. Ergo sequitur, ut possit hoc cadere sub legitimam illius dispositionem, deposceret Ly suum, dispositionis libertatem, per modum proprietatis ad id quod suum est. Ergo sequitur, ut sine injuria, non possit auferri. Imò ex ipsa expletionem suo superabundanti indigentia alius, tenet tanquam ad superius, consequentia. Ergo hoc suum est. Licet explicatio per indigentiam sit cæteris magis resolutiva formalitas, proximiusque ad præsentem accedens. Si autem cætera sententia in hanc resolvuntur, hoc ipsum illi præ cæteris adfert probabilitatem.

DICES 1. Ly Ratio, est terminus nimis Genericus.

RESPONDETUR id non obstare, cum non possit adferri genus inferius, præcipue cum ipsum jus nimis latè pateat. Ly autem Ratio, debet hic sumi pro objectiva formalitate, non autem, pro formali, seu actu intellectus.

DICES 2. De hoc ipso quæri, quare hoc quidem suum est?

RESPONDETUR. Quæri quidem, sed ad hoc ulterius responderi non potest in linea justitiae per aliquid prius: per quid enim? sed fiet non nisi inductio mera, exemplificando jus in hereditate, emptione, distributione &c.

DICES 3. Hoc, quod est aliquid, esse suum, potest accipi, pro affectione amoris, pro suo, ratione superioratus v. g. est suus, hoc est subditus. Ergo Ly esse suum ambiguum est.

RESPONDETUR. Ly suum dictum de amico vel subdito, nunquam absolute significat, sed cum addito expresso vel tacito: quia incluso in aliquibus circumstantiis, & ita, si quis complectens alium, dicat, meus est, supponitur pro, amicus; circumstantiaque amicitiam significant. Si quis Prælati interrogetur, qua-

retam liberè mander? respondebit, meus est, sed ipsæ circumstantiæ supponunt pro subdito, & significant eundem æquivalenter. Jam autem sine ullo addito sufficit in justitia dicere, suum est; quale sine addito suum ponitur in definitione. Denique in explicando esse id suum, in aliis materiis semper recurratur ad titulum, qui res ipsas non dicit, sed affectiones, ordines voluntatis, adeoque non justitiales titulos. Jam autem esse suum justitiale, semper ex rebus sumitur, recurrendo & involvendo medium rei, quod est nota justitialis.

DICES 4. Hæc explicatio solum ostendit, quid sit jus, & non, quæ res sit jus.

RESPONDETUR. Quid sit & quæ res sit, non distingui in explicatione formalitatum universalium: cum ipsæ, non sint demonstrabiles in se. Unde suffecerit, quæ res sit jus, solum in individuis demonstrari, nempe est emptio hæc, distributio hæc &c.

DICES 5. Nemo hanc sententiam docuit.

RESPONDETUR. Docuisse S. Thomam ex Ulpiano in definitione justitiæ innuereque illam Esparza & Dicastillo.

DIFFICULTAS II.

An Ius sit designatio Iuridica Terminorum libertatis?

DISCUTIENDA hic est explicatio juris, quâ utitur Antonius Perez.

PONEBAT 1. Totam hanc difficultatem in duobus consistere. Primo. In exponendo genere boni; quod adfert justitia, & aufert injustitia. Secundo. In exponendo fundamento colligationis justitiæ.

PONEBAT 2. Bonum, quod adfert justitia, non esse bonum v. g. pecuniarum, famæ, &c. sed bonum libertatis, arbitrii, ut potentis dirigi per prudentiam monasticam, ad suam felicitatem liberam. Dicitque hoc per se patere: constat enim bonum debitum per justitiam, esse suum, seu illius, cui debetur; nihil autem dicitur esse suum propriè, nisi per respectum ad dominium, ad libertatem. Unde nec quælibet actio, elicit ab homine, vocatur humana: sed non nisi libera: quia non nisi libera actionis dominium habet.

PONEBAT 3. Inter partes felicitatis præcipuam esse cognitionem veram: quia miseria illi contraria, cognitio falsa, omnes infelicitatis partes adfert, errorem, gaudium falsum, denique dolorem, vel inquietudinem; hinc impedio etiam scientiæ veræ, erit injuria, quam injuriam facit peccator, non consentiendo gratiæ oblata, per quem dissensum, impedit, ne sciatur consensus gratiosus à Deo. *His positis*

INFE-